

Brak wiedzy na temat zmian w przepisach o przestępstwach przetargowych jest zgubny

Od momentu ostatniej nowelizacji kodeksu karnego, od której minęło już ponad trzy miesiące, istotnie zwiększyła się aktywność organów ścigania, szczególnie w kontekście przestępstw przetargowych – pole działań podlegających kryminalizacji jest szersze, a kary bardziej surowe. Częściej pojawiają się akty oskarżenia w tych sprawach, a zarzuty w nich zawarte w wielu przypadkach dotyczą zachowań, które jeszcze przed nowelizacją były bagatelizowane w kontekście prawa karnego. Dlatego warto przypomnieć sobie najważniejsze zmiany, jakie wprowadziła ostatnia nowelizacja k.k. w tym zakresie, szczególnie w kontekście art. 305 k.k., by wiedzieć, w jakich relacjach i obszarach biznesowych zachować szczególną czujność i rozwagę, zwłaszcza w komunikacji z partnerami biznesowymi.



Przemysław Papiernik
advokat z kancelarii Kopec
Zaborowski

Wprowadzone od 1 października ub.r. zmiany w prawie karnym nie tylko postawiły znak równości między przetargami prywatnymi a ich odpowiednikami w sektorze publicznym, ale pod ochroną art. 305 k.k. włączyły również aukcje oraz inne tryby postępowania publicznego, które wcześniej nie były nią objęte, jak np. zamówienia z wolnej ręki.

Szersza penalizacja

Wspomniana nowelizacja wprowadziła także istotne zmiany rodzajów przestępstw i działań związanych z przetargami szerzej penalizując takie zachowania jak utrudnianie, udaremnienie przetargu, aukcji lub postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, szeroko pojęte zmowy przetargowe polegające na wejściu w porozumienie z inną osobą czy wreszcie działania polegające na przekazywaniu i rozpowszechnianiu informacji z określonego typu postępowania, jak również przemilczaniu istotnych okoliczności. Wcześniej dla czynów utrudniania i udaremniania przetargu konieczne było wykazanie, że osoba usiłująca przeskodzić w przetargu lub go uniemożliwić, działała „w celu uzyskania

korzyści majątkowej”, a to było bardzo trudne. Obecnie możliwe jest pociągnięcie do odpowiedzialności karnej także takich osób, które mimo że nie chcą popełnić przestępstwa, godzą się na jego popełnienie.

Z kolei w przypadku tzw. zmów przetargowych oraz działań związanych z rozpowszechnianiem informacji czy przemilczaniem istotnych okoliczności przed nowelizacją k.k. niekaralne było dopuszczanie się tego typu zachowań przez uczestników jeszcze przed wszczęciem określonego postępowania przetargowego. Przepisy penalizowały jedynie działania w czasie trwającego już procesu przetargowego. Było to założenie całkowicie błędne, zwłaszcza w kontekście zmów przetargowych, ponieważ w wielu przypadkach to właśnie przed wszczęciem określonego postępowania działania tego typu ulegają szczególnej intensyfikacji.

Zmiana wysokości kar

Nowelizacja nie pozostała również obojętna w stosunku do kar grożących za wspomniane działania. Dotychczas przestępstwa z art. 305 k.k. były zagrożone karą pozbawienia wolności do lat trzech. Obecnie taką karą zagrożone są jedynie działania polegające na utrudnianiu czy udaremnieniu przetargu, aukcji czy postępowania o udzielenie zamówienia publicznego (art. 305 par. 1 k.k.). Natomiast za zmowy przetargowe i pozostałe wskazane powyżej działania grozi obecnie kara pozbawienia

wolności od trzech miesięcy do pięciu lat (art. 305 par. 2 k.k.). Warto również zauważyć, że ustawodawca zastrzył karę w przypadku, gdy którykolwiek z dotychczas wspomnianych czynów został popełniony w celu osiągnięcia korzyści majątkowej i osobistej. Grozi za to kara pozbawienia wolności od sześciu miesięcy aż do ośmiu lat (art. 305 par. 3 k.k.). W efekcie za przestępstwa, za które dotychczas groziła nam kara jedynie do trzech lat pozbawienia wolności, obecnie może grozić kara prawie trzykrotnie wyższa. Jest to o tyle istotne, że wraz z podwyższeniem górnej granicy zagrożenia karnego wydłużono terminy przedawnienia czynów karalnych na podstawie art. 305 par. 2 i 3 k.k. Obecnie organy ścigania mają więc możliwość rozpoczęcia postępowania w sprawie tych czynów w ciągu kolejno 10 i 15 lat od ich popełnienia, co oznacza wydłużenie tego okresu o pięć lat w porównaniu z obowiązującym wcześniej terminem. Co ważne, jeśli do 1 października 2023 r. nie upłynęły terminy przedawnień przestępstw przetargowych, okres przedawnienia przedłuża się o kolejne lata zgodnie z nowelizacją k.k.

Mały świadek koronny

Nowelizacja k.k. wprowadziła również bardzo ciekawą instytucję, niestety często krytykowaną, jaką jest tzw. mały świadek koronny. Aby skorzystać z przywileju, jaki daje ta instytucja, należy spełnić dwa warunki:

- ujawnić organom ścigania wszystkie istotne informacje dotyczące nieprawidłowości przy określonym postępowaniu przetargowym;
- poinformować o tym wspomniane służby, jednak jeszcze zanim one same wejdą w posiadanie informacji o tych okolicznościach – czy to na skutek własnych czynności operacyjnych, czy też pozyskają je od innych osób związanych z danym postępowaniem.

Gwoli ścisłości należy dodać, że do czasu wejścia w życie noweli postępowanie w zakresie wspomnianych czynów mogło być wszczęte wyłącznie na wniosek pokrzywdzonego. Wyjątkiem były czyny popełnione na szkodę Skarbu Państwa, w przypadku których organy ścigania mogły podjąć inicjatywę z urzędu. Na skutek nowelizacji ścigane z urzędu mogą być nie tylko przestępstwa, w wyniku których pokrzywdzonym jest Skarb Państwa, lecz także te, w których przedmiot przetargu, aukcji lub zamówienia publicznego był co najmniej w części finansowany ze środków publicznych. Warto mieć zatem na uwadze wszystkie ww. zmiany, gdyż nawet z pozoru błaha i niewinne zachowanie w ramach postępowania przetargowych może być uznane za poważne przestępstwo.

